

קו: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

(א) ימות (כז) סד:
 ויענין (ל) מחמת מנ:
 פתהרין פל: דהי' י. סד.
 (ג) וי' בה יענין.
 (ד) נרמס הענין בערך אל:
 הארץ אל ארץ פה
 ר"ח חילן על פתה (ד) נעיל
 פל: הניס' רב תינה פה
 חק כ. ד. (ה) חילן פה
 (ו) וי' (ז) וי' חילן פה
 (ח) וי' חילן פה
 ד"ה חרע נילוי יתל.

עס ראשונה ושניה. זרעה ואכלה חנב או נשדפה חחר חזרעה
 שנית ואס אינו חזרעה אינו מנכה לו אפילו היא מנכה מזריעה:
 פלוגתא דרבי ורשב"ג גבי נשואה לראשון ומת לשני ומת במסכת
 ימות: מני אמר ליה בעל הקרקע כל יומי זרע זרע ואולי.
 כלומר כל זמן הזריעה חוזר חרעה
 שמה לא הניע זמן: ועד אימתי
 היו משך זמן הזריעה: עד זמן דמי
 אפ"ל אריסא מדברא. ויכנס לבית
 בזמן שהן גרילין ליכנס דהיינו לאחר
 השע שעות זיוס. קרוב לסוף
 העשירית קיימא כימה שהוא זנ
 טלה להדי רשימה בראש כל אדם
 דהיינו באלמע הרקיע שנראה לכל
 אדם כאלו הוא על ראשו וכן הן
 ימי אדר. לפי שנבלגל קבועין בו שנים
 עשר מולות והיו סידרן עש"ט קא"ב
 מע"ק גר"ד ולעולם ששה עילין וששה
 שוקעין בניסן לעולם בתחילת עלות
 השחר טלה מתחיל לעלות ומלאוים
 שוקע ובי' שעות המול שוהה לעלות
 לאחר שמי שעות העולה גמר ועליו
 והשוקע גמר שיקועו נמלא השעה
 עולים בשמים עשרה שעות זיוס
 וששה בלילה כל ימי ניסן ראש טלה
 מתחיל לעלות ובאדר שור ובניסן
 תלמידי וכן הסדר נמלא בחדר מול
 דגיס מתחיל לעלות בבניק סוף ג'
 שעות טלה מתחיל לעלות ולסוף
 ארבע גמר עלייתו ושור עולה לסוף
 שש גמר שור עלייתו ומתחיל תלמידי
 לסוף שמונה גמר תלמידי ומתחיל
 סרען ומונח ראש טלה באלמע
 שהי עברו שש שעות משהתחיל
 ובשש שעות ראשו מניב לאלמע
 שהי מתחילת עליית המול עד תחילת
 שיקועו שנים עשר שעות נמלא
 שמשעה שמתחיל לעלות עד ו' שעות
 מגיע לאלמע הרקיע ולסוף שמונה
 שעות משעלה היו זנב באלמע הרקיע
 נמלא בחדר זנב טלה בסוף שעה
 עשירית באלמע הרקיע הוא והכי
 אמרינן נמסכת ברכות פתק הרואה
 (דף נח:) שכימה בזנב טלה הוא:
 חילי חשירי וכו'. שש תקופות שהזנב
 לנה ויניי קמפרס: קליר. כנגד
 החמה. וקן כנגד חורף ומזרח הוא
 חזקו וחורפו של סתיו יומי לינה
 לשון (אבות כט) כאשר הייתי בימי
 חרפי חזקי ועיקרי. קין הוא חזקו
 של יבש ועל שמיישין בלוחו פרק
 תמרים ומלאים לקציעות והן נקראין
 קין כדמכז (שמואל ב טו) הלחם
 והקין לאכול הענבים וגו'. קור הוא
 סופו של סתיו וכן חוס סופו של שמש.

וקיימא בימה אחרי רישא. פי' נקונט' דכימה זנב טלה כדאמר
 בצרכות (דף נח:) ולא דק אלא אמרינן התם דעש זנב
 טלה אלא שכימה סמוכה לה ואומר הכי לי בניי ומה שפי' בקונטרס
 דניוס ראשון של אדר בסוף שעה עשירית קיימא כימה באלמע
 הרקיע קשה דפועלים לא אמו
 מדברא עד לאח הטוכים דפי'
 ברש הפועלים (לעל דף פג:) ומו
 דבסוף י' שעות הן עוד היום גדול
 ואין נרלון הטוכים ומשמע שכל ליתן
 סימן ללריסין להכיר שעה שיבאו
 מן השדה וזה דומק לומר דה"ק
 כשימשך לילה או רלון למפרע
 ששעת הליתן הימה כימה להדי
 רשימה ונראה לפרש דלמו אריסי
 מדברא בתחילת הלילה וקיימא כימה
 להדי רשימה היינו בתחילת שנט
 ואז כלה זמן הרע והא דלאמר כפ'
 כל הקרבנות (מנחות דף פה. וספ ד"ה
 חורט) שהיו זורעים קודם הפסק ע'
 יוס וחו חמשה יומי בתוך שנט
 התם שרקקע חשונה היא שזרעין
 נה לזורך העומר נמשך שס ימי
 הרע יותר א"י דנתחילת שנט של
 חמה הוא דקיימא כימה להדי רשימה
 ואין תחילת של שנט של חמה מתחיל
 ברוב שנים יומא מע' יוס לפני
 הפסקה: (ד) שרא ביה אספסתא
 ועברא. לא היה לרין למימר דשדא
 ביה אספסתא כדללו הכי מני למימר
 אילו היה זרע אספסתא היה ענדא
 אלא מעשה הוא הכי:
 הלו

חוינא קשיא וא' אתני חדא פעם ראשונה
 ושניה זורעה ושלישית אינו זורעה ותניא
 אידך שלישית זורעה רביעית אינו זורעה לא
 קשיא הא כרבי הא כרשב"ג הא כרבי דאמר
 בבתרי זימני הוי חזקה הא כרשב"ג דאמר
 בתלת זימני הוי חזקה אמר ריש לקיש: לא שנו
 אלא שזרעה וצמחה ואכלה חנב אבל זרעה
 ולא צמחה מצי אמר ליה בעל הקרקע כל
 ימי זרע (ה) זרעא לה ואולי ועד אימת אמר רב
 פפא עד דאתו אריסי מדברא וקיימא כימה
 מע"ק גר"ד ולעולם ששה עילין וששה
 ארישיהו מיתבי רשב"ג משום ר"מ אומר
 וכן היה רבי שמעון בן מנסאי אומר בדבריו
 חצי תשרי מרחשון וחצי כסליו חצי אדר
 כסליו טבת וחצי שבט חורף חצי ששט אדר
 וחצי ניסן קור חצי ניסן אייר וחצי סיון קציר
 חצי סיון חמוז וחצי אב קין חצי אב אלול
 וחצי תשרי חום רבי יהודה מונה מתשרי
 ר"ש מונה ממרחשון מאן מיקל בכולוהו ר'
 שמעון וכו' הוי לא קאמר לא קשיא הא
 דקבלה מיניה בחרפי הא דקבלה מיניה
 באפלי: רבי יהודה אומר אם קבלה ממנו
 במעות: ההוא גברא דקביל ארעא למיזרעה
 יתרו (י) תומי אגודא דנהר מלכא סבא בזוי
 איסתבר נהר מלכא סבא אתא לקמיה דרבא
 עבד דמיסכר מכת מדינה היא ויל גבי ליה
 אמרו ליה רבנן לרבא הא אנן תנן ר' יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות
 בין כך ובין כך אינו מנכה לו מן חכורו אמר להו לית רחש לה לדר' יהודה:
מתני' המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקחה נותן לו
 מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו
 מתוכה: **גמ'** ההוא גברא דקביל ארעא לאספסתא בכורי דשערי עברא
 אספסתא וחרשה חרעה שערי ולקן הני שערי שלחה ירב חביבא מסורא
 דפרת לקמיה דרבינא כי האי גונא מאי כי לקחה נותן לו מתוכה דמי או
 לא אמר ליה דמי דמי התם לא עברא ארעא שליחותא דמרה הכא עברא
 ארעא שליחותא דמרה ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני חמרא
 תקף ההוא חמרא סבר רב כהנא למימר היינו מתני' לקחה נותן לו מתוכה
 אמר ליה רב אשי' מי דמי התם לא עברא ארעא שליחותא הכא עברא
 ארעא שליחותא וימרה רב אשי' בעיניו כדרום ובשרה שלקחה בעומרין:
מתני' המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרעה חטים חטים
 יזרעה שעורים רשב"ג אומר (א) בתבואה לא יזרעה קמנית קמנית יזרעה
 תבואה ורשב"ג אומר: **גמ'** א"ר חסדא מ"ט דרשב"ג דכתיב ישאריה ישראל
 לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית מיתיבי ימגבת
 פורים לפורים ואין מדרקדן בדבר ואין העני רשאי ליקח מזה רצועה לסנדלו
 אא"כ התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר"מ רשב"ג
 מיקל

וכן כל אחד שני חדשים י"ב חדשים לשה עמים: מפחלת פשרי. מתחיל למנות שני חדשים בכל עת: מאן קמיקל. במשך ימי הזרע
 למי שנא לאחר זריעתו: ר"ש. שמה מן מרחשון ואומר מרחשון וכסליו זרע: בחרפי. מעין ושיסון המרעין בתחילת המרע
 כאלפי. שעורין וקטנית המרעין בחדר: איספסתא. לשון (בבא מציעא טו) ויסכרו מעינות תהום. נסתמה הליכתו שעבבוהו העליונים
 העליונים הקטניות דרך חמת ואין ירק מללח אלא בקרקע נרבלת בלחך לחה: מכס מדינה. לא עליו לבדו עברה. ולאסיקו אדעתיה
 נמי לא היה ליה דלא היו עבדי למיספסתא: **מתני'** ולקסה. שהיו מעין שדופות וגם כחושות. וזו בחכירות הארצה לשנותה ולא
 בקבלנות דלי בקבלנות פשיטא דכל אחד זוכה ומתחייב בתלוי: **גמ'** ענדא אספסתא. היא נקרת לשלשים יום כדאמר ברש"י ח"ה
 (ב"ב נח:). וחור חרעה פשעוריס: ענדא ארעא שליחותא. (א) חכרה אלא אספסתא ואילו זרע לה אספסתא ואילו
 הוא מללח והוא פסק עמו ליקח שעורין מן השוק: פרוסיא. כרס: סקיף. החמין: ענדא ארעא שליחותא. הענבים לא
 לקו אלא משעשה יין בחכמותו צימו לקה ואמר בנבא בתרא (דף נז:) ממרס אכפסתא דגברא שזור זה קונה מה טוב ומזול
 גורס להחמין: ענבי דכדוס. ענבים שהלעו: בעומרין. בעודן שטוחות ליבש נימות הקין דכל (ומן) זה עודן לריסין
 לקרקע וכן הענבים שהלעו בין צליר לדריסה. וכגון דלא אחרי יותר מן המנהג: **מתני'** המקבל שדה לזרעה שעורין.
 ובחכירות וכן שערין או מעות: לא יזרעה חטים. שהמעין מכחשות את הקרקע יותר מן השעורין. והא לא
 מיתוקמא אלא בחכמות דלי בקבלנות הא אמרינן תיכחוש ארעא ולא ליכחוש מרה והרי הוא נהנה בשניו של זה"ל: ורכן שמעון
 בן גמליאל אומר. וטעמא מפרס בנמרס: סבואה לא יזרעה קטנים. שהקטנים מכחשת הקרקע יותר מן התבואה: **גמ'**
 מיקל

אמר ליה נהר מלכא סבא לא עבד דמיסכר מכת מדינה היא ויל גבי ליה
 אמרו ליה רבנן לרבא הא אנן תנן ר' יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות
 בין כך ובין כך אינו מנכה לו מן חכורו אמר להו לית רחש לה לדר' יהודה:
מתני' המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקחה נותן לו
 מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו
 מתוכה: **גמ'** ההוא גברא דקביל ארעא לאספסתא בכורי דשערי עברא
 אספסתא וחרשה חרעה שערי ולקן הני שערי שלחה ירב חביבא מסורא
 דפרת לקמיה דרבינא כי האי גונא מאי כי לקחה נותן לו מתוכה דמי או
 לא אמר ליה דמי דמי התם לא עברא ארעא שליחותא דמרה הכא עברא
 ארעא שליחותא דמרה ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני חמרא
 תקף ההוא חמרא סבר רב כהנא למימר היינו מתני' לקחה נותן לו מתוכה
 אמר ליה רב אשי' מי דמי התם לא עברא ארעא שליחותא הכא עברא
 ארעא שליחותא וימרה רב אשי' בעיניו כדרום ובשרה שלקחה בעומרין:
מתני' המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרעה חטים חטים
 יזרעה שעורים רשב"ג אומר (א) בתבואה לא יזרעה קמנית קמנית יזרעה
 תבואה ורשב"ג אומר: **גמ'** א"ר חסדא מ"ט דרשב"ג דכתיב ישאריה ישראל
 לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית מיתיבי ימגבת
 פורים לפורים ואין מדרקדן בדבר ואין העני רשאי ליקח מזה רצועה לסנדלו
 אא"כ התנה במעמד אנשי העיר דברי רבי יעקב שאמר משום ר"מ רשב"ג
 מיקל

וכן כל אחד שני חדשים י"ב חדשים לשה עמים: מפחלת פשרי. מתחיל למנות שני חדשים בכל עת: מאן קמיקל. במשך ימי הזרע
 למי שנא לאחר זריעתו: ר"ש. שמה מן מרחשון ואומר מרחשון וכסליו זרע: בחרפי. מעין ושיסון המרעין בתחילת המרע
 כאלפי. שעורין וקטנית המרעין בחדר: איספסתא. לשון (בבא מציעא טו) ויסכרו מעינות תהום. נסתמה הליכתו שעבבוהו העליונים
 העליונים הקטניות דרך חמת ואין ירק מללח אלא בקרקע נרבלת בלחך לחה: מכס מדינה. לא עליו לבדו עברה. ולאסיקו אדעתיה
 נמי לא היה ליה דלא היו עבדי למיספסתא: **מתני'** ולקסה. שהיו מעין שדופות וגם כחושות. וזו בחכירות הארצה לשנותה ולא
 בקבלנות דלי בקבלנות פשיטא דכל אחד זוכה ומתחייב בתלוי: **גמ'** ענדא אספסתא. היא נקרת לשלשים יום כדאמר ברש"י ח"ה
 (ב"ב נח:). וחור חרעה פשעוריס: ענדא ארעא שליחותא. (א) חכרה אלא אספסתא ואילו זרע לה אספסתא ואילו
 הוא מללח והוא פסק עמו ליקח שעורין מן השוק: פרוסיא. כרס: סקיף. החמין: ענדא ארעא שליחותא. הענבים לא
 לקו אלא משעשה יין בחכמותו צימו לקה ואמר בנבא בתרא (דף נז:) ממרס אכפסתא דגברא שזור זה קונה מה טוב ומזול
 גורס להחמין: ענבי דכדוס. ענבים שהלעו: בעומרין. בעודן שטוחות ליבש נימות הקין דכל (ומן) זה עודן לריסין
 לקרקע וכן הענבים שהלעו בין צליר לדריסה. וכגון דלא אחרי יותר מן המנהג: **מתני'** המקבל שדה לזרעה שעורין.
 ובחכירות וכן שערין או מעות: לא יזרעה חטים. שהמעין מכחשות את הקרקע יותר מן השעורין. והא לא
 מיתוקמא אלא בחכמות דלי בקבלנות הא אמרינן תיכחוש ארעא ולא ליכחוש מרה והרי הוא נהנה בשניו של זה"ל: ורכן שמעון
 בן גמליאל אומר. וטעמא מפרס בנמרס: סבואה לא יזרעה קטנים. שהקטנים מכחשת הקרקע יותר מן התבואה: **גמ'**
 מיקל

וכן כל אחד שני חדשים י"ב חדשים לשה עמים: מפחלת פשרי. מתחיל למנות שני חדשים בכל עת: מאן קמיקל. במשך ימי הזרע
 למי שנא לאחר זריעתו: ר"ש. שמה מן מרחשון ואומר מרחשון וכסליו זרע: בחרפי. מעין ושיסון המרעין בתחילת המרע
 כאלפי. שעורין וקטנית המרעין בחדר: איספסתא. לשון (בבא מציעא טו) ויסכרו מעינות תהום. נסתמה הליכתו שעבבוהו העליונים
 העליונים הקטניות דרך חמת ואין ירק מללח אלא בקרקע נרבלת בלחך לחה: מכס מדינה. לא עליו לבדו עברה. ולאסיקו אדעתיה
 נמי לא היה ליה דלא היו עבדי למיספסתא: **מתני'** ולקסה. שהיו מעין שדופות וגם כחושות. וזו בחכירות הארצה לשנותה ולא
 בקבלנות דלי בקבלנות פשיטא דכל אחד זוכה ומתחייב בתלוי: **גמ'** ענדא אספסתא. היא נקרת לשלשים יום כדאמר ברש"י ח"ה
 (ב"ב נח:). וחור חרעה פשעוריס: ענדא ארעא שליחותא. (א) חכרה אלא אספסתא ואילו זרע לה אספסתא ואילו
 הוא מללח והוא פסק עמו ליקח שעורין מן השוק: פרוסיא. כרס: סקיף. החמין: ענדא ארעא שליחותא. הענבים לא
 לקו אלא משעשה יין בחכמותו צימו לקה ואמר בנבא בתרא (דף נז:) ממרס אכפסתא דגברא שזור זה קונה מה טוב ומזול
 גורס להחמין: ענבי דכדוס. ענבים שהלעו: בעומרין. בעודן שטוחות ליבש נימות הקין דכל (ומן) זה עודן לריסין
 לקרקע וכן הענבים שהלעו בין צליר לדריסה. וכגון דלא אחרי יותר מן המנהג: **מתני'** המקבל שדה לזרעה שעורין.
 ובחכירות וכן שערין או מעות: לא יזרעה חטים. שהמעין מכחשות את הקרקע יותר מן השעורין. והא לא
 מיתוקמא אלא בחכמות דלי בקבלנות הא אמרינן תיכחוש ארעא ולא ליכחוש מרה והרי הוא נהנה בשניו של זה"ל: ורכן שמעון
 בן גמליאל אומר. וטעמא מפרס בנמרס: סבואה לא יזרעה קטנים. שהקטנים מכחשת הקרקע יותר מן התבואה: **גמ'**
 מיקל

תורה אור השלם

1 שארית יקרא לא
 יעשו עולה ולא ידברו
 כזב ולא ימצא בפיהם
 לשון הרמה כי המה
 ידעו ודברו ואין
 מרדירי. צנניה ג י

הגהות הב"ח

(א) נב' ודעה לא ואלף
 ר"ב ודוקא שאר עני
 כאלו ידעו ודברו
 חרע זרע ששית ראי
 לזרעה אלא על כל בני
 הארץ עמי לא תחלו לית לן
 לחיבד שכל בני הארץ ודעו
 זרע ששית ראי לזרעה:

הגהות הגר"א

[א] נב' מני כ"י. ר"ב
 ר"י וימכרם השמיטה
 ולא חטו רק להא דשמואל
 ודבר (ועמיס' הנחות על
 הא"ש ומדימ פי' שכ"י):
 [ב] בהשגחה תראה לא
 כ"י. ר"ב והר"ף והרמב"ם
 גרסי הסיק: [ג] רש"י
 ד"ה ענדא ארעא שליחותא
 נעלי פו. ר"ב ואפי' זרעה
 מתחלה שעורין קרין [קן
 לר"ש ענדא ארעא פי' ואלו
 דוקא ועמיס' רבתי בחי"מ
 פי' שכ"י: [ד] שם ד"ה
 לא זרעה פי' נהנה בשניו
 של זה. ר"ב והרמב"ם סב
 להיסק דבקבלת אכור ככל
 עין: